
WOORD VOORAF	V
---------------------	----------

André ALEN

LIJST VAN AFKORTINGEN	VII
------------------------------	------------

INHOUD	IX
---------------	-----------

ALGEMENE BESCHOUWINGEN BIJ DE ZESDE STAATSHERVORMING	1
---	----------

Willem VERRIJDT

I. Inleiding	3
II. Aanleiding voor en ambities van de Zesde Staatshervorming	3
III. Omvang en draagwijdte van de Zesde Staatshervorming	4
IV. Enkele opvallende technieken	6
V. Sterktes en zwaktes van de Zesde Staatshervorming	11
VI. Inwerkingtreding van de Zesde Staatshervorming	13
VII. Besluit	15

DE UITVOERING VAN HET “VLINDERAKKOORD” VAN 11 OKTOBER 2011. VAN POLITIEK AKKOORD TOT PUBLICATIE IN HET BELGISCH STAATSBLAD (2011-2014)	17
---	-----------

Benjamin DALLE

I. Inleiding	19
--------------	----

II. Het Vlinderakkoord: een politiek akkoord met een lange voorgeschiedenis	19
1. Vier jaar communautaire onderhandelingen	19
2. De eindfase in september 2011 en de vorming van de regering-Di Rupo	20
III. De uitvoering van het Vlinderakkoord van 11 oktober 2011	22
1. De methode en de agenda van de staatshervorming	23
A. <i>Gestructureerd politiek en technisch overleg</i>	23
B. <i>Agenda en fasering</i>	25
C. <i>Behandeling van de juridische teksten</i>	26
2. Het federale wetgevende proces	28
A. <i>Voorafgaande fase: artikel 195 van de Grondwet</i>	28
B. <i>Eerste fase: Brussel-Halle-Vilvoorde</i>	30
C. <i>Tweede fase: de hervorming van het tweekamerstelsel en de Senaat</i>	32
D. <i>Derde fase: de bevoegdheidsoverdrachten en de hervorming van de Bijzondere Financieringswet</i>	33
E. <i>Diverse dossiers</i>	35
F. <i>Het contentieux</i>	36
3. De Brusselse interne hervormingen	37
4. Het interfederale overleg	37
5. De concrete implementatie	38
A. <i>Besluiten, hervormingen en diverse maatregelen ter uitvoering van de staatshervorming</i>	38
B. <i>De voorbereiding van de overname en het eigenlijke beleid</i>	40
IV. Tot slot	40

**COÖPERATIEF FEDERALISME 2.0 OF NIET?
(NIEUWE) TOEPASSINGEN VAN BESTAANDE TECHNIEKEN EN/OF
ANDERE (NIEUWE) TECHNIEKEN VAN SAMENWERKING** 43

David KEYAERTS

I. Inleiding	45
II. Coöperatief federalisme in België: een stand van zaken	46
1. Conceptualisering van coöperatief federalisme	46
2. Evolutie van de “coöperatieve” pijler binnen het Belgische federalisme	47
III. Elementen van coöperatief federalisme in de Zesde Staatshervorming	50
1. De geest van de (nieuwe) samenwerking	50
2. De samenwerkingstechnieken kritisch toegelicht	51
A. <i>Hoofdstedelijke Gemeenschap van Brussel</i>	51
B. <i>Gezamenlijke wetskrachtige normen</i>	56
C. <i>De beperking van de mogelijkheid tot het invoeren van belangenconflicten</i>	60

D. <i>De gezamenlijke overdracht van de Nationale Plantentuin in Meise</i>	61
E. <i>Een gezamenlijke instelling: Interfederaal Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding</i>	65
IV. Conclusie	66

DE ZESDE STAATSHERVORMING EN HET EU-RECHT 69

Stef FEYEN

I. Inleiding	71
II. Hoe speelde het EU-recht bij de totstandkoming van de staats-hervorming?	72
1. Europees recht als inspiratiebron	73
A. <i>Europese concepten</i>	73
B. <i>De Belgische Economische en Monetaire Unie</i>	75
C. <i>Europese politiek als inspiratiebron</i>	80
2. Europees recht als beperking op de vrijheid van de bevoegdheidsverdeler	85
A. <i>Staatssteun en de structuur van deelstatelijke fiscale autonomie</i>	85
B. <i>De belasting van niet-inwoners (BNI)</i>	88
C. <i>Verplichtingen uit secundair Europees recht</i>	89
III. Twee actueel onopgeloste problemen	92
1. Vertegenwoordiging van de deelstaten	92
2. Subsidiariteitscontrole	93
IV. Vrij verkeer versus territorialiteit	95
1. Schets aan de hand van de Vlaamse zorgverzekering	95
2. Uitingen in de Zesde Staatshervorming	98
3. Een blijvende staatsrechtelijke uitdaging, ook na de Zesde Staatshervorming	99

DE HERVORMING VAN DE SENAAT EN DE SAMENVALLENDE VERKIEZINGEN: EEN PROCESSIE VAN ECHTERNACH NAAR DE FEDERALE (MODEL)STAAT? 103

Koen MUYLLE

I. Inleiding	105
II. De hervorming van de Senaat	106
1. De doelstelling van de hervorming: de Senaat als deelstaten-kamer	106
2. De nieuwe samenstelling van de Senaat	106
A. <i>De deelstaatsenatoren</i>	107
B. <i>De gecoopteerde senatoren</i>	111

C. <i>De gewaarborgde vertegenwoordiging van mannen en vrouwen</i>	113
D. <i>De samenstelling van de Senaat in het licht van het participatiebeginsel</i>	113
3. De nieuwe bevoegdheidsverdeling tussen de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat	114
A. <i>De wetgevende bevoegdheden van de Senaat</i>	114
B. <i>De overige bevoegdheden van de Senaat</i>	116
C. <i>De bevoegdheden van de Senaat in het licht van het participatiebeginsel</i>	118
III. De samenvallende verkiezingen	119
1. Het principe van de samenvallende verkiezingen uitgewerkt	119
2. De gemeenschaps- en gewestparlementen kunnen de duur van hun zittingsperiode en de datum van de verkiezing van hun parlement bepalen	120
3. De samenvallende verkiezingen als bedreiging voor de hervorming van de Senaat	122
DE NIEUWE WETGEVINGSPROCEDURE	125
Gert VAN DER BIESEN	
I. Inleiding	127
II. De nieuwe wetgevingsprocedure: zelfde stratenplan, andere verkeersstromen	127
1. Algemeen	127
2. De verplicht bicamerale procedure (art. 77 Gw.)	129
3. De evocatieprocedure (art. 78 Gw.)	130
4. De monocamerale procedure (art. 74 Gw.)	131
III. Beoordeling	131
1. De schoorvoetende intocht van het participatiebeginsel	131
A. <i>Participatie, ma non troppo</i>	131
B. <i>Een elastisch model</i>	133
C. <i>Het beperkte initiatiefrecht</i>	134
2. Oude knelpunten in een nieuwe context	134
A. <i>Bevoegdheidsconflicten Kamer-Senaat</i>	134
B. <i>Splitsing van gemengde teksten</i>	136
C. <i>Het kwalificatieartikel</i>	137
3. Tweede lezing	137
A. <i>De tweede lezing in de Grondwet</i>	137
B. <i>De tweede lezing in het Kamerreglement</i>	138
C. <i>Beoordeling: tussen hoop en vrees</i>	139
IV. Belangenconflicten: <i>status-quo</i> . Of toch niet?	140
V. Besluit	141

HET STATUUT VAN DE PARLEMENTSLEDEN NA DE ZESDE STAATSHERVORMING

143

Koen MUYLLE

I. Inleiding	145
II. Het kiesrecht	145
1. Laattijdige wijzigingen van de Kieswet worden aan banden gelegd	145
2. De strijd tegen schijnkandidaten	148
A. <i>De verplichting om een ambt op te nemen</i>	149
B. <i>Het verbod op de dubbele kandidaatstelling</i>	151
C. <i>Het verbod om tegelijk kandidaat-titularis en kandidaat-opvolger te zijn</i>	152
3. De gewijzigde verkiesbaarheidsvoorwaarden	153
4. De controle van de verkiezingsuitgaven	153
III. Het statuut van de verkozen parlementsleden	155
1. De duur van het parlementair mandaat	155
A. <i>De duur van het mandaat van de leden van de Kamer</i>	155
B. <i>De duur van het mandaat van de leden van de Senaat</i>	155
2. De onverenigbaarheden	157
3. De parlementaire vergoeding	157
A. <i>De parlementaire vergoeding van de senatoren</i>	157
B. <i>De vermindering van de parlementaire vergoeding, van de uittredingsvergoeding en van de pensioenregeling</i>	159
IV. De federale Deontologische Commissie en de deontologische codes	161

DE BELGISCHE MONARCHIE IN EEN NIEUW KLEEDJE

163

Claire FORNOVILLE

I. Inleiding	165
II. De troonswisseling van 21 juli 2013	165
III. De dotaties aan de leden van de Koninklijke Familie en de transparantie van de financiering van de Koninklijke Familie herbekeken	168
1. Algemene beginselen inzake dotaties en vergoedingen die worden toegekend aan leden van de Koninklijke Familie	169
2. Transparantie en controle	171
3. Gedragsregels	172
4. De dotaties aan Koningin Fabiola en Koning Albert	172
5. Overgangsregeling voor Prinses Astrid en Prins Laurent	173
IV. Bevriezing van de dotaties voor twee jaar	173

V. De rol van de Koning inzake de regeringsformatie	174
---	-----

DE KIESKRINGEN BRUSSEL EN VLAAMS-BRABANT 177

Jeroen VAN NIEUWENHOVE

I. Inleiding	179
II. Een beknopte voorgeschiedenis	179
1. Het arrest 73/2003	179
2. 2003 tot 2011: een politieke slijtageslag	181
III. Grondwettelijke verankering van de “bijzondere modaliteiten”	183
IV. De splitsing in de praktijk	186
1. Algemeen	186
2. De “bijzondere modaliteiten” voor de randgemeenten	186
3. De zetelverdeling voor de gecoöpteerde senatoren	188
V. Besluit	189

HET GERECHTELIJK ARRONDISSEMENT BRUSSEL 191

Beatrix VANLERBERGHE

I. Inleiding	193
II. Doelstelling van de hervorming	193
III. Krachtlijnen van de huidige hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel	196
IV. De territoriale splitsing van het parket	196
1. Het parket van Halle-Vilvoorde	197
2. Het parket van Brussel	199
3. Het coördinatiecomité	201
V. De ontubbeling van de rechtbanken	202
1. Algemene beginselen	202
2. Organisatie van de ontubbelde rechtbanken en kaders	203
VI. Het behoud van de bestaande taalrechten	205
1. Algemene beginselen	205
2. Wijzigingen aan de Taalwet	206
A. <i>De beoordelingsbevoegdheid van de rechter indien de verweerder gedomicilieerd is in de Brusselse agglomeratie of in een van de zes faciliteitengemeenten en eenzijdig de verwijzing of taalwijziging vraagt</i>	206
B. <i>De veralgemeende mogelijkheid om in onderlinge overeenstemming de verwijzing of taalwijziging te vragen</i>	207

C. <i>De mogelijkheid voor partijen die in het gerechtelijk arrondissement Brussel gedomicilieerd zijn om in onderlinge overeenstemming vrijwillig te verschijnen voor de Nederlandstalige of Franstalige rechtbank</i>	208
D. <i>Het beroep bij de gezamenlijke Franstalige en Nederlandstalige arrondissementsrechtbanken</i>	209
VII. <i>Wijziging van de essentiële elementen van de hervorming</i>	210
VIII. <i>Inwerkingtreding en overgangsbepalingen</i>	211
IX. <i>Besluit</i>	212
BORRELNOOTJES VOOR HET GRONDWETTELIJK HOF: EEN BEPERKTE UITBREIDING VAN WIE, WAT EN HOE	213

Evelyne MAES

I. <i>Inleiding</i>	215
II. <i>Een beperkte uitbreiding van bevoegdheden</i>	215
1. <i>De volksraadpleging in gewestmateries</i>	215
2. <i>Beperkt toezicht op de Controlecommissie (Verkiezingsuitgaven)</i>	221
3. <i>Federale loyauteit</i>	223
III. <i>Een evenwichtigere samenstelling</i>	225
IV. <i>Een duidelijkere en efficiëntere procedure?</i>	231
1. <i>Samenloop van grondrechten</i>	231
2. <i>Afschaffing van tijd- en/of geldrovende verplichtingen</i>	233
V. <i>Besluit</i>	234

ARTIKEL 144 VAN DE GRONDWET EN HET TOEKENNEN VAN SCHADEVERGOEDING TOT HERSTEL DOOR DE RAAD VAN STATE	235
---	-----

Margo MERCKAERT

I. <i>Inleiding</i>	237
II. <i>De rechtsmachtuitbreiding van de administratieve rechtscolleges middels de wijziging van artikel 144 Gw.</i>	238
1. <i>Grondwettelijk kader van de rechtsmachtuitbreiding</i>	238
A. <i>De oorspronkelijke rechtsmachtverdeling tussen de gewone en de administratieve rechtscolleges</i>	238
B. <i>De wijziging van artikel 144 Gw. in het kader van de Zesde Staatshervorming</i>	240

2. Draagwijdte van de rechtsmachtuitbreiding	241
A. <i>De rechtsmachtuitbreiding blijft vooralsnog beperkt tot de Raad van State</i>	241
B. <i>Invulling van het begrip "burgerrechtelijke gevolgen"</i>	243
C. <i>Invulling van het begrip "beslissingen"</i>	243
3. Algemene implicaties van de rechtsmachtuitbreiding	244
III. De schadevergoeding tot herstel (art. 11bis RvS-Wet)	245
1. <i>Electa una via</i> -principe	245
2. Aard van de schadevergoeding tot herstel	246
3. Toepassingsvoorwaarden van de schadevergoeding tot herstel	247
A. <i>Onwettigheid van de bestuurshandeling</i>	247
B. <i>Reeds berokkend, vaststaand en dadelijk nadeel</i>	250
C. <i>Oorzakelijk verband tussen de onwettigheid en de schade</i>	250
4. Enkele procedurele aspecten van de schadevergoeding tot herstel	251
A. <i>Geen beroep noch voorziening in cassatie mogelijk</i>	251
B. <i>Termijnregeling</i>	251
C. <i>Tussenkomen de partijen</i>	252
5. Bevindingen over de schadevergoeding tot herstel	253
IV. Een noodgedwongen voorlopige conclusie	253

DE RANDGEMEENTEN EN HUN BIJZONDERE REGELING NA DE ZESDE STAATSHERVORMING: KICKING THE CAN DOWN THE ROAD? 255

Christophe BAEKELAND en Bart NELISSEN

I. Inleiding	257
II. De bevoegdheid van de Algemene Vergadering van de Raad van State na de Zesde Staatshervorming	257
1. De Algemene Vergadering van de Raad van State	257
A. <i>De uitbreiding van de bevoegdheid van de Algemene Vergadering</i>	257
B. <i>De voorwaarden om een zaak aanhangig te maken</i>	258
C. <i>Toezicht op het vervuld zijn van de voorwaarden</i>	260
D. <i>Een taalparitaire samenstelling?</i>	261
2. Tussenconclusie	262
III. Het benoemen van de burgemeesters in de randgemeenten	264
1. De nieuwe regeling na de Zesde Staatshervorming	264
A. <i>Voor de Zesde Staatshervorming</i>	264
B. <i>De nieuwe procedure voor de burgemeesters van de randgemeenten</i>	264
2. Wie heeft het laatste woord?	266
3. Tussenconclusie: lacunes in de huidige regeling	267
A. <i>Nog een opening voor een carousel?</i>	267

B. <i>Vertragingsmanoeuvre door de gemeenteraad?</i>	267
C. <i>En wat met de eedaflegging?</i>	267
D. <i>Wederom een betonconstructie</i>	268
IV. <i>De standstill</i>	269
1. <i>Doelstelling</i>	269
2. <i>Opzet van de Zesde Staatshervorming inzake de standstill</i>	269
3. <i>Wie beschermt de standstill?</i>	270
4. <i>De impact van de huidige standstill op de administratieve rechtscolleges</i>	272
5. <i>Tussenconclusie</i>	272
V. <i>De minderhedenbescherming na de Zesde Staatshervorming</i>	273
1. <i>Achtergrond van het Kaderverdrag</i>	273
2. <i>Wat is de definitie van een “nationale minderheid”?</i>	273
3. <i>Invloed van de Zesde Staatshervorming</i>	274
4. <i>Tussenconclusie</i>	275
VI. <i>Besluit</i>	276

**BRUSSEL VOLGENS DE ZESDE STAATSHERVORMING:
FORMIDABLE OF FORT MINABLE?** 277

Johan LIEVENS

I. <i>Inleiding</i>	279
II. <i>Brusselse bevoegdheid in (bi)culturele aangelegenheden</i>	280
1. <i>Toerisme</i>	280
2. <i>Gemeentelijke sportinfrastructuur, programma's voor beroepsopleidingen en biculturele aangelegenheden van gewestelijk belang</i>	282
A. <i>Financiering en subsidiëring van gemeentelijke sportinfrastructuur</i>	282
B. <i>Het opzetten van programma's voor beroepsopleidingen voor zover deze kaderen in het werkgelegenheidsbeleid en rekening houden met het specifieke karakter van Brussel</i>	284
C. <i>Biculturele aangelegenheden van gewestelijk belang sensu stricto</i>	285
D. <i>Evaluatie</i>	286
III. <i>Brusselse bevoegdheid in (bi)persoonsgebonden aangelegenheden</i>	288
1. <i>De uitoefening van persoonsgebonden bevoegdheden in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad</i>	288
2. <i>Gezondheidsbeleid en bijstand aan personen (art. 5, § 1, I en II BWHI)</i>	289
A. <i>Algemeen</i>	289
B. <i>Mobiliteitshulpmiddelen</i>	290
C. <i>Jeugdsanctierecht</i>	291
3. <i>Justitiehuizen (art. 5, § 1, III BWHI)</i>	291

4. Gezinsbijslagen (art. 5, § 1, IV BWHI)	291
5. Filmkeuring (art. 5, § 1, V BWHI)	292
6. Evaluatie	293
IV. De band tussen de Vlaamse en Franse Gemeenschap en het Brusselse Gewest	294
1. Vlaanderen en Brussel	294
2. Wallo-BruX: Sint-Kwinten en Sint-Emilie	296
V. De interne, Brusselse staatshervorming: de vervolmaking van een supergewest?	297
1. De versterking van de Brusselse agglomeratie: de minister- president als provinciegouverneur?	297
A. De omweg van de agglomeratie	297
B. Nieuwe agglomeratiebevoegdheden op vlak van veiligheid	297
C. Evaluatie	299
2. De relatie tussen de gemeenten en het gewest	300
3. Evaluatie	301
VI. Conclusie: Brussel, région à part entière?	303

DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP ANNO 2014 305

Katrin STANGHERLIN

I. Inleiding	307
II. Een woelige geschiedenis	308
III. Institutionele evolutie en toekomstvisie van de DG – een België met vier	310
1. De vóór de Zesde Staatshervorming aan de DG toegewezen bevoegdheden	310
2. De inbreng van de Zesde Staatshervorming	310
A. De constitutieve autonomie	311
B. De vertegenwoordiging in de Senaat	312
3. De onderhandelde bevoegdheden	313
4. De duidelijke doelstelling: een België met vier	315
A. Te klein om een gemeenschap-gewest te zijn?	315
B. De problematiek van de autonomie-uitholling	317
IV. Besluit	321

DE CONSTITUTIEVE AUTONOMIE: MUIZENSTAPJES, MAAR WEL MEER MUIZEN 323

Michiel ELST

I. Inleiding	325
---------------------	------------

II. Externe grenzen aan de constitutionele autonomie	326
III. De materiële uitbreiding van de constitutionele autonomie	328
1. Samenstelling van de deelstaatsparlementen	328
2. Verkiezing van de deelstaatsparlementen	329
A. Gewestelijke kieskring	329
B. Voordrachten van kandidaten	332
C. Devolutief karakter van de lijststem	333
IV. De nieuwe begunstigden van de constitutionele autonomie	333
1. Algemene schets	333
2. De constitutionele autonomie van de Duitstalige Gemeenschap	334
3. De constitutionele autonomie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest	336
V. Slotbeschouwing	339

**ALGEMENE BESCHOUWINGEN OVER DE
BEVOEGDHEIDSVERDELING IN HET KADER VAN DE ZESDE
STAATSHERVORMING** 341

Wouter Pas

I. Inleiding	343
II. Overzicht van de bevoegdheidsoverdrachten	343
III. Algemene kenmerken in het licht van een efficiënte bevoegdheidsverdeling	348
1. Redenen voor bevoegdheidsoverdrachten	348
A. Problemen in de praktijk	349
B. Homogeniteit en volledige bevoegdheden?	350
C. "Joint-decision trap"	351
2. Autonomie, ja... maar	352
A. Versnippering en voor elk wat wils	352
B. Verstremgeling en wederzijdse afhankelijkheid	353
C. Europese invloed	357
D. Beleidsbegrenzing in de bevoegdheidsverdeling	358
E. Bijzondere meerderheden	359
3. Responsabilisering	360
IV. Algemene kenmerken in het licht van de basisbeginselen van het Belgisch federalisme	361
1. Toegewezen bevoegdheden	361
2. Beperkte grondwettelijke basis: de bijzondere wetgever doet het werk	361
3. Exclusiviteit van de bevoegdheden	363
4. Dubbele gelaagdheid: gemeenschappen en gewesten	366
5. Territoriale bevoegdheidsverdeling	368
A. Algemeen	368
B. Gemeenschapsbevoegdheden in Brussel	369

V. Besluit	370
------------	-----

DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE ARBEIDSMARKT EN TEWERKSTELLING 373

Nathalie VAN LEUVEN

I. Inleiding: voor en na	375
II. De nieuwe gewest- en gemeenschapsbevoegdheden	375
1. Sociale economie	375
2. Controle op beschikbaarheid	376
3. Vrijstellingen van beschikbaarheid, studiehervatting of het volgen van een beroepsopleiding	377
4. Doelgroepenbeleid	378
A. <i>RSZ-verminderingen</i>	378
B. <i>Maatregelen inzake de activering van uitkeringen inzake werkloosheid en financiële maatschappelijke bijstand</i>	380
C. <i>Premies en programma's</i>	381
5. Dienstencheques	382
6. Ervaringsfonds	382
7. Arbeidsbemiddeling	382
A. <i>Artikelen 60 en 61ers (en 57^{quater})</i>	382
B. <i>Plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen</i>	383
C. <i>Bepaalde aspecten van outplacement</i>	383
8. Betaald educatief verlof	385
9. Economische migratie	385
10. Uitzendarbeid in het kader van tewerkstellingstrajecten	386
11. De specifieke Brusselse beroepsopleiding	387
12. Stelsels van alternerend leren	388
III. Conclusie	389

DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE GEZONDHEIDSZORG 391

Jeroen VAN NIEUWENHOVE

I. Inleiding	393
II. Gezondheidszorginstellingen	393
1. Algemeen	393
2. De zorgverstrekkingen in en buiten verplegingsinrichtingen	394
A. <i>Bevoegdheidsvoorbehoud van de organieke wetgeving</i>	394
B. <i>Erkenningsnormen inzake ziekenhuizen</i>	395
C. <i>Financiering van ziekenhuizen</i>	398
D. <i>Programmatie van ziekenhuizen</i>	399
3. De verstrekkingen van geestelijke gezondheidszorg in de verplegingsinrichtingen buiten de ziekenhuizen	399

4.	De zorgverstrekkings in oudereninstellingen en in geïsoleerde diensten voor behandeling en revalidatie	401
5.	De <i>long term care</i> revalidatie	402
6.	De organisatie van de eerstelijnsgezondheidszorg	403
7.	De (voorbehouden) ziekte- en invaliditeitsverzekering	405
8.	Toepassing in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad	405
III.	Gezondheidszorgberoepen	406
1.	De erkenning en de contingentering per gemeenschap	406
2.	De resterende federale bevoegdheden inzake gezondheidszorgberoepen	407
3.	Toepassing in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad	408
IV.	Preventieve gezondheidszorg	409
1.	Activiteiten, diensten en initiatieven inzake preventieve gezondheidszorg	409
2.	De (voorbehouden) nationale maatregelen inzake profylaxis	410
3.	Toepassing in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad	410
V.	Andere bevoegdheden?	410
VI.	Besluit	411
DE GEMEENSCHAPSBEVOEGDHEDEN INZAKE GEZINSBELEID EN GEZINSBIJSLAGEN NA DE ZESDE STAATSHERVORMING		413
Brecht STEEN		
I.	Inleiding	415
II.	Gezinsbeleid en gezinsbijslagen: (knelpunten in) de bevoegdheidsverdeling vóór de Zesde Staatshervorming	415
1.	De materiële aspecten van de bevoegdheidsverdeling	415
2.	De territoriale aspecten van de bevoegdheidsverdeling	416
III.	De bevoegdheidsoverdracht inzake gezinsbijslagen door de Zesde Staatshervorming	418
1.	De wijziging in de materiële bevoegdheidsverdeling	418
A.	<i>Gezinsbijslagen: een nieuwe categorie persoonsgebonden aanlegenheden</i>	418
B.	<i>De reikwijdte van de bevoegdheidsoverdracht inzake gezinsbijslagen</i>	419
2.	De volledig exclusieve (territoriale) bevoegdheid van de gemeenschappen voor de gezinsbijslagen	421
3.	De temporele bevoegdheid van de gemeenschappen en de GGC: de overgangsregeling	423
A.	<i>Overgangsregeling inzake administratief beheer en uitbetaling gezinsbijslagen</i>	424
B.	<i>Overgangsregeling inzake regeling ten gronde</i>	425

IV. Een beoordeling van de bevoegdheidsoverdracht inzake gezinsbijslagen	426
1. Is de bevoegdheidsoverdracht in overeenstemming met de Grondwet?	426
A. Zijn gezinsbijslagen een persoonsgebonden aangelegenheid bedoeld in art. 128, § 1 Gw.?	426
B. Is de bevoegdheidsoverdracht inzake gezinsbijslagen in overeenstemming met art. 23 Gw.?	427
2. Zijn er (supra-)constitutionele “beperkingen” aan de bevoegdheidsoverdracht?	428
A. De overeenstemming met het EU-recht (vrij verkeer), omgekeerde discriminatie en het internrechtelijk vrij verkeer	428
B. De overeenstemming met art. 23 Gw.	429
C. De overeenstemming met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel	432
D. Het onderscheid “gezinsbeleid-gezinsbijslagen” met het oog op het territoriale toepassingsgebied van sommige decreten	433
3. Is de bevoegdheidsoverdracht in overeenstemming met de uitgangspunten van de (Zesde) Staatshervorming?	433
V. Slotbeschouwing	434

DE ZESDE STAATSHERVORMING: JUSTITIE EN (DEELSTATELIJKE) ADMINISTRATIEVE RECHTSCOLLEGES 437

Frédéric VANNESTE

I. Inleiding	439
II. Beperkte hervorming voor punctuele problemen	439
1. Jeugdsanctierecht	439
2. Vervolgingsbeleid	441
3. Justitiehuisen en juridische eerstelijnsbijstand	442
4. Deelstatelijke administratieve rechtscolleges	443
5. Soms meer, soms minder homogene bevoegdheidspakketten	444
III. Hervorming getoetst aan de basisbeginselen van het federale België	445
1. Verticaliteitsbeginsel	445
2. Parallele uitoefening van exclusieve bevoegdheden (en art. 10 BWHI)	446
3. Bestaande paradigma (niet) in vraag gesteld	450
IV. Innovaties en lessen van deze beperkte hervorming	451
1. Samenwerkingsakkoorden: op zoek naar een efficiënte benadering	451
2. Vergeten Brussel	453
V. Conclusie	455

**DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE OPENBARE
WERKEN, VERVOER EN VERKEERSVEILIGHEIDSBELID** 457

Dries VAN EECKHOUTTE

-
- I. Inleiding 459
 - II. In kaart brengen van de overgedragen aangelegenheden 459
 - III. Kenmerken van de bevoegdheidsoverdrachten 465
 - IV. Bevoegdheidsoverdrachten staan op gespannen voet met de traditionele uitgangspunten in de Belgische bevoegdheidsverdeling 468
 - V. Biedt de bijzondere wetgever instrumenten aan om alsnog tot een werkbare bevoegdheidsverdeling te komen? 472
 - VI. Besluit 476

**DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE HUUR,
HANDELSVESTIGINGEN EN ONTEIGENING** 479

Jan CLEMENT en Luc VERMEIRE

-
- I. Inleiding 481
 - II. De woninghuur 481
 - 1. De bevoegdheidsverdeling inzake huisvesting tot voor de Zesde Staatshervorming 481
 - A. *De exclusieve gewestbevoegdheid inzake huisvesting* 481
 - B. *De inwerking van de federale bevoegdheid inzake brandbeveiliging* 482
 - C. *De inwerking van de federale bevoegdheid inzake het burgerlijk recht* 482
 - D. *De inwerking van andere federale bevoegdheden en van de gemeenschapsbevoegdheden* 484
 - 2. Het tot stand komen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling 485
 - 3. De gevolgen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling 487
 - III. De pacht 488
 - IV. De handelshuur 489
 - V. De handelsvestigingen 490
 - 1. De bevoegdheidsverdeling tot voor de Zesde Staatshervorming 490
 - A. *Algemeen: de wetten van 29 juni 1975 en 13 augustus 2004* 490
 - B. *“Vestigingsvoorwaarden”* 490
 - C. *De betrokkenheid van de gewesten en de criteria* 491

2. Het tot stand komen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling	493
3. De gevolgen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling	495
A. Algemeen	495
B. <i>Het overlegmechanisme in het nieuwe artikel 6, § 5bis BWHI</i>	495
VI. De onteigening	497
1. De bevoegdheidsverdeling tot voor de Zesde Staatshervorming	497
2. Het tot stand komen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling	499
3. De gevolgen van de nieuwe bevoegdheidsverdeling	500

DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE LEEFMILIEU EN ENERGIE 503

Valérie DE SCHEPPER

I. Bevoegdheidsverdeling vóór de Zesde Staatshervorming	505
1. Leefmilieu	505
2. Energie	508
II. Bevoegdheidsverdeling na de Zesde Staatshervorming	510
1. Leefmilieu	510
2. Energie	511
III. Evaluatie	513
1. Leefmilieu	513
A. Rampenfonds	513
B. <i>Doorvoer van afvalstoffen</i>	514
2. Energie	514
A. <i>Studies over de perspectieven van energiebevoorrading</i>	514
B. Tarieven	515
C. <i>Substitutiemechanisme</i>	517
IV. Besluit	519

DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE HET OPENBAAR AMBT 521

Kristof CALUWAERT

I. Inleiding	523
II. Het statuut van het overheidspersoneel: uitbreiding van de deelstatelijke autonomie	523
1. Situering	523
2. De afschaffing van een gemeenschappelijke sokkel	524
3. Beperking van de deelstatelijke autonomie: de pensioenregeling	525
A. <i>De (niet tot stand gekomen) regeling inzake de maximumwedde</i>	526

B. <i>De verloven en de invloed op de pensioenberekening</i>	527
4. De verankering van de mobiliteit tussen de verschillende entiteiten	528
III. De regionalisering van de regeling inzake uitzendarbeid en loopbaanonderbreking	529
1. Regionalisering van uitzendarbeid binnen de overheid	529
2. Overheveling van de voorwaarden en financiering voor loopbaanonderbreking in de openbare sector	530
IV. Overdracht van personeel	531
V. Evaluatie	532
DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE MEDIA	535
Jan THEUNIS	
I. De bevoegdheidsverdeling voorafgaand aan de Zesde Staatshervorming	537
II. De rechtspraak van het Grondwettelijk Hof als katalysator	537
III. Het deskundigenverslag als leidraad	539
IV. De bevoegdheidsverdeling na de Zesde Staatshervorming	541
V. Evolutie en evaluatie	545
DE BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTEN INZAKE LOKALE BESTUREN	547
Jan THEUNIS	
I. De bevoegdheidsverdeling voorafgaand aan de Zesde Staatshervorming	549
II. Het beginsel van de lokale autonomie als vertrekpunt	550
III. De afschaffing van de provinciale instellingen als mikpunt	551
IV. De bevoegdheidsverdeling na de Zesde Staatshervorming	553
V. Evolutie en evaluatie	555

FISCALE AUTONOMIE VAN DE DEELSTATEN IN BELGIE NA DE
ZESDE STAATSHERVOMING 557

Patrick PEETERS

I. Inleiding	559
II. Genese van de fiscale autonomie van de gemeenschappen en de gewesten tot aan de Vijfde Staatshervorming van 2001	559
1. De Eerste Staatshervorming: dotatiefinanciering	560
2. De Tweede Staatshervorming van 1980: eigen grondwettelijke belastingbevoegdheid, dotaties en <i>ristorno</i> 's	560
3. De Derde Staatshervorming van 1988-89: de bijzondere wet van 16 januari 1989 op de financiering van de gemeenschappen en de gewesten	562
4. De Vierde Staatshervorming van 1993	564
III. De fiscale autonomie van de gemeenschappen en de gewesten na de Vijfde Staatshervorming van 2001: een stand van zaken	565
1. De algemene belastingbevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten	565
A. Begrip	565
B. <i>Integrale concurrerende bevoegdheid</i>	566
C. <i>De problematiek van de algemene belastingbevoegdheid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap</i>	567
D. <i>Beperkingen aan de algemene belastingbevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten</i>	568
2. De bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten	569
A. <i>Geen bijkomende belastingbevoegdheid voor de gemeenschappen</i>	569
B. <i>Bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten (1): de gewestelijke belastingen</i>	569
C. <i>Bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten (2): de samengevoegde belastingen</i>	571
D. <i>Algemene bepalingen met betrekking tot de bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten</i>	573
IV. Verruiming van de fiscale autonomie van de gewesten ingevolge de Zesde Staatshervorming	574
1. Vingeroefeningen in de aanloop naar de Zesde Staatshervorming	574
2. Geen wijziging van de algemene belastingbevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten	576
3. Geen bijkomende belastingbevoegdheid van de gemeenschappen	577
4. Geen verruiming van de bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten inzake de gewestelijke belastingen	578
5. Verruiming van de bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten inzake de personenbelasting: de gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting	578
A. <i>De gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting: begrip</i>	578

B. De gewestelijke opcentiemen	580
C. De gewestelijke kortingen, belastingverminderingen en -vermeerderingen	580
D. Belastingverminderingen en belastingkredieten waarvoor enkel de gewesten bevoegd zijn	581
E. Specifieke beperkingen op de gewestelijke aanvullende belastingbevoegdheid op de personenbelasting	582
6. Precisering van het algemeen normatief kader van de bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten	585
A. Federale loyaliteit	585
B. Algemeen normatief kader van de EMU	585
C. Vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal	586
D. Uitsluiting van deloyale fiscale concurrentie	586
E. Vermijding van dubbele belasting	587
F. Overleg	587
7. Inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen over de verruimde, bijkomende belastingbevoegdheid van de gewesten	587
V. Enkele besluiten	588

DE FINANCIERING VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN NA DE ZESDE STAATSHERVORMING – RESPONSABILISERING IN DE SCHADUW VAN EUROPA 591

Kristine BAMS en Tim CORTHAUT

I. Inleiding	593
II. De nieuwe Bijzondere Financieringswet	593
1. De belasting van niet-inwoners	593
A. Draagwijdte van de artikelen 175 en 177 Gw.	593
B. Een exclusieve federale bevoegdheid	594
C. Doorwerking om de Europese verplichtingen na te komen – Voor wie gelden de gewestelijke belastingregels?	595
D. Lokalisatie van de belastingplichtigen – welke gewestelijke belastingregels zijn van toepassing?	597
2. De financiering van de nieuwe bevoegdheden	598
3. Responsabiliseringsmechanismen	600
A. Het klimaatresponsabiliseringsmechanisme	600
B. De versterkte responsabilisering inzake pensioenen	607
III. De schaduw van het Europese begrotingskader	608
1. Inleiding – het Europese begrotingskader	608
2. Het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)	608
3. Het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie	609
IV. Besluit	616

DE ZESDE STAATSHERVORMING EN HET CONFEDERALISME 619

Frank JUDO

I. Inleiding	621
II. Confederale elementen in een federale staat: eb of vloed?	621
1. De hervorming van de Senaat	622
2. Samenvallende verkiezingen	624
3. Bevoegdheden inzake justitie	625
4. Gezamenlijke decreten	626
5. Tussentijdse conclusie	628
III. Mag het eentje minder zijn? De weg van artikel 34 Gw.	628
1. Verdragsbevoegdheid versus samenwerkingsakkoorden	629
2. Het concept "volkenrechtelijke instellingen" in artikel 34 Gw.	631
3. De stop in de badkuip? Of een fausse bonne idée?	632
4. Tussentijdse conclusie	633
IV. Slotbeschouwingen in afwachting van een "nadere reformatie"	634

**DE ZEVENDE STAATSHERVORMING: VAN FEDERALE STAAT
NAAR VERENIGDE STATEN VAN BELGIË?** 635

Stefan SOTTIAUX

I. Inleiding	637
II. Uitgangspunt: het democratisch tekort van de federale besluitvorming	638
III. Enkele juridische en terminologische verduidelijkingen	640
1. De staatsvorm gedefinieerd	640
2. De staatsvorm en de materiële bevoegdheidsverdeling staan los van elkaar	642
3. Relativering van het belang van artikel 35 van de Grondwet	643
4. Het onderscheid tussen het politiek en juridisch taalgebruik	644
IV. Institutionele en procedurele hervormingen	644
1. Optie 1: België als "zuivere" confederatie	645
2. Optie 2: België als federatie van staten of Unie van staten	645
3. Procedure en latere herziening	646
A. De initiële staatshervorming	647
B. De latere herzieningen van het constitutioneel verdrag	648
V. De bevoegdheidsverdeling en financiering	648
1. Het democratiebeginsel als bevoegdheidsverdelend criterium	648
2. "Devo Plus" en "Devo Max" in Schotland	649
3. "Maxi-federalisme" in België	650
VI. Slotbeschouwing	651